

9. Реснянская Л. Л. Двусторонняя коммуникация: методика организации общественного диалога / Л. Л. Реснянская. – М. : Пульс, 2001. – 48 с.
10. Романов И. А. Государственное регулирование миграционных процессов в современной России : автореф. дис. ... д-ра социол. наук : 22.00.08 / И. А. Романов ; Академия упр. МВД России, дис. совет Д 203.002.03. – М., 2006. – 41 с.
11. Товканець С. А. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва / С. А. Товканець, Г. В. Товканець // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10 (112). – С. 281–287.
12. Умнова Е. Ю. Государственная информационная политика в области современной миграции населения : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 / Е. Ю. Умнова ; Ставропольский гос. ун-т, дис. совет Д 212.256.06. – Ставрополь, 2005. – 169 с.
13. Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі / Б. М. Юськів. – Рівне : Вид. О. М. Зень, 2009. – 476 с.
14. Юськів Б. М. Зміст і структура інформаційного забезпечення зовнішньої політики держави / Б. М. Юськів, О. Ю. Орос // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : наук. записки Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. – 2006. – Вип. 8. – С. 234–240.

Юськів Богдан. Сущность и функции информационного обеспечения трансграничного сотрудничества. Дається характеристика інформаційного забезпечення трансграничного співробітництва (ТГС). Виділяються наступні групи функцій інформаційного забезпечення: інформаційна, яка служить для створення «інформаційної бази» – сукупності фактів, що відображають події ТГС; нормативна (ідеологічна), що відповідає за процес соціалізації, пов'язаний з ТГС; група організаційних функцій, що визначає управління як сукупність матеріальних відносин і дійсність інформаційних функцій; група посередницьких (медіальних) функцій, чья роль полягає в формуванні зв'язків між структурами суспільства.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, информационное обеспечение, функции информационного обеспечения

Yuskiv Bogdan. Cross-border Cooperation Information and Analytic Assurance Functions. The article deals with cross-border cooperation (CBC) information and analytic assurance functions characteristics. The following function groups are defined: informational, supporting the «information basis» development reflecting event the CBC-picture; ideological, supporting the CBC-related socialization process; organizational, supporting management as a system of information functions relations and realization, as well as and medial, supporting social inter-structural relations.

Key words: cross-border cooperation, information assurance, information assurance functions.

Стаття надійшла до редколегії
18.03.2013 р.

УДК 94:321

Олена Гудзенко-Александрук

В'ячеслав Липинський як ідеолог українського державотворення

Творчість В. Липинського є прикладом пошуку найбільш прийнятної для України суспільно-політичної структури. Однією з центральних місць в обґрунтуванні концепції української державності вчений відводить хліборобсько-класократичній верстві, яка виступає основною рушійною силою політичного процесу. Вона забезпечує стабільність соціуму за схемою традиційної ієрархізованої організації суспільства. Політичним устроєм, що відповідає пануванню класократичної еліти й служить ідеальною формою організації державної влади в Україні, має бути спадкова трудова монархія на чолі з гетьманом. Отже, основоположні засади концепції української державності В. Липинського створюють підстави для конструктивної організації сучасного суспільно-політичного життя України.

Ключові слова: концепція української державності, теорія еліт, класократія, трудова монархія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз праць В'ячеслава Липинського (1882–1931) розкриває, насамперед, зв'язок між політичною ідеологією та історичним знанням. Його творчість є прикладом пошуку найбільш прийнятної для України суспільно-політичного устрою, який би принципово відрізнявся як від польської анархічної шляхетської демократії, так і від московського східного деспотизму. В'ячеслав Липинський, усвідомлюючи величезну загрозу повної асиміляції українського етносу, пропонує альтернативну теорію державності – консервативно-монархічну. Визначальні чинники його політичної концепції (авторитетна влада, хліборобсько-селянський потенціал, християнські цінності) залишаються актуальними й для сучасного українського державотворення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Із-поміж досліджень життя й творчості В. Липинського в першій третині ХХ ст. відзначають праці А. Андрієвського, Ю. Бачинського, В. Босого, М. Грушевського, Д. Дорошенка, А. Жука, М. Козака, М. Кочубея, І. Крип'якевича, І. Кричевського, В. Кучабського, В. Мартинця, І. Мірчука, А. Монтрезора, О. Назарука, П. Скоропадського, В. Старосольського, С. Томашівського, К. Чеховича, С. Шемета та ін.

Історіософські проблеми постають у центрі уваги О. Прицака, Б. Крупницького, О. Кульчицького, Л. Біласа й ін.; у соціологічному та політологічному ракурсах аналізують спадщину В. Липинського І. Мірчук, М. Базилевський, М. Гришко, В. Ісаїв й ін. У працях Д. Чижевського подано структурний аналіз історіософії В. Липинського через виділення універсальних категорій філософії історії з оригінальної моделі Липинського. І. Лисяк-Рудницький і Я. Пеленський одними з перших підводять його погляди під систему та класифікують у межах українського політичного простору.

Прикметно, що більшість дослідників наукової спадщини В. Липинського схиляється до того, щоб кваліфікувати його не стільки як політика й історика, а, швидше, як філософа історії. Та слід пам'ятати, що предмет історичних досліджень В. Липинського має не лише теоретичне значення, а, насамперед, є вживаним, прикладним щодо розв'язання політичних проблем усіх часів [6]. Роботи М. Русина, В. Горського, В. Бурлачука, В. Потульницького дають філософсько-світоглядний і політико-соціальний аналіз творчого доробку В. Липинського в цілому.

Мета й завдання статті. Намагаючись відшукати в історії України модель її майбутнього державного ладу, В. Липинський зумів виробити конструктивну доктрину державотворення, яка репрезентує помірковану самостійницьку політику, що ґрунтується на власних традиціях [3; 6; 7]. Прослідкуємо її особливості та зв'язок із суттю української національної ідеї в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сьогодні особливо актуальною є концепція еліти В. Липинського, яку застосовують для аналізу феномену української національної еліти суспільства, що перебуває в стані трансформації. Адже розбудова незалежної суверенної України викликає потребу розв'язання великої розмаїтості різнопланових проблем соціального буття. Однією з них є необхідність дослідження й вивчення шляхів розвитку української національної ідеї, носій якої – національна еліта. Отже, визначення способів покращення діяльності національної еліти через концепцію В. Липинського важливе для соціальної філософії України. Оскільки розуміння В. Липинським еліти як провідної й неодмінної державотворчої та державоуправлінської групи нації, її ролі у творенні та об'єднанні нації, то напрацювання вченого в галузі елітизму не втратили актуальності, а подекуди є визначальними в нинішніх політичних умовах розбудови незалежної Української держави, творенні українських політичних владних структур, їх легітимності та співпраці [5].

Поняття «держава» – це наріжний елемент концепції В. Липинського. Показовими є також такі структурні складники, як «етнос» і «нація», «еліта» й «маси», «традиція» та «новація», «консерватизм» і «поступ» та ін. Ці історіософські категорії вживані В. Липинським у новаторському для України сенсі. Звертаючись до соціології, філософії, політології, історії, він створює власну оригінальну державницьку концепцію на основі авторського потрактування вже наявних соціально-філософських теорій європейських мислителів та власної інтерпретації подій з історії України й світу [7].

Проблема держави набирає у творчості В. Липинського домінуючого звучання, трансформуючись у політико-філософську концепцію, яка ставить собі за мету з'ясувати причини української «бездержавності» та віднайдення способів усунення її наслідків.

Наявність держави гарантує існування нації, узалежненої від цієї держави («державної» нації). Зі свого боку, національно оформлений колектив (свідомий територіально), що існує у формі взаємо-

залежних інтересів народних мас («пасивної більшості») та виробленої ними ж еліти («активної меншості»), визначає спосіб державного існування.

Тривала відсутність держави як інституції, що забезпечує оформлення етнічної спільноти в націю, змушує В. Липинського проголосити наріжним питанням своїх досліджень державницьку екзистенцію українського етносу. Він вважає, що «бездержавність» українського народу зумовлюється несформованістю української нації (український народ є етнос, але не нація). Нація може постати лише за умови витворення в етнічному колективі «свідомої» національної ідеї, коли статичні характеристики «ми» – етносу» (окрема мова, «інакшість» характеру, звичаїв та компактність проживання на певній території) стануть предметом його теоретичного осмислення, філософської рефлексії й коли це «стихийне» «ми» перетвориться на «свідому себе-цілість», яка, усвідомлюючи свою окремішність, бореться за своє існування та прагне його продовження. Тож від часу усвідомлення народом (етносом) своєї національної індивідуальності (вироблення власної філософії національної ідеї) розпочинається становлення нової спільноти – «ми-нації» («державної нації»). Подальше зміцнення національних прикмет відбувається на ґрунті чуття територіальної єдності – «свідомості територіального патріотизму».

Для виховання серед українського народу почуття патріотизму необхідним, на переконання В. Липинського, видається пробудження цього чуття територіальної єдності. Воно ґрунтується на трьох видах спільноти (це твердження спирається на аналіз сукупної цілосності наукових положень концепції В. Липинського): спільноті міфу (традиції), культури, інтересів.

Завершальний етап становлення політичної нації – це етап інституалізації нації в державних структурах і формах її реалізації. Остаточне становлення політичної нації стане можливим в умовах державної інституалізації національної спільноти, що дасть змогу не лише утвердити результати пошуків національної ідентичності, а, й, що найважливіше, – забезпечуватиме умови для нормального функціонування й розвитку національного організму [7].

Отже, слабкість державницьких інтенцій українського народу мала пояснення в «нерозвиненості» української нації як спільноти, що в основі своєї визначеності спирається на ознаку територіальної (державної) спільноти, на відміну від етносу як спільноти мовно-культурної. Інституалізація етнічних особливостей у державних структурах закріплює територіальну свідомість нації. Тож наявність держави гарантує існування нації («політичної» чи «державної»). Зі свого боку, національний організм, що існує у формі взаємозалежних інтересів мас та продукованих ними ж еліт, визначає спосіб державного існування: демократичний, охлократичний і класократичний відповідно до хаотичного, механічного й органічного типу стосунків між масами («пасивною більшістю») та елітою («активною меншістю»).

Хаотичний, механічний чи органічний тип стосунків між масами й аристократією – підстава диференціації методів державної організації: демократичний, охлократичний та класократичний – відповідно. Перші два методи виступають об'єктом критики В. Липинського. Третій – власне його оригінальний витвір – пропонується як найбільш доцільний для втілення принципів останнього в українському політикумі. Подана тріада роз'яснює можливі способи функціонування суспільного організму, моделюючи суб'єкт-суб'єктні форми поведінки двох різночисельних і різноякісних груп (еліти й мас), які й лежать в основі цього функціонування [1, с. 2].

Пропагування класократичного методу як єдино придатного до втілення його в українську політичну дійсність переконливо виводилося з очевидних переваг цього методу, що фокусувались у виваженості його положень. Урахування традицій та відкритість конструктивним нововведенням, прагнення до взаємообмеження інтересів еліт і мас інтересами протилежної сторони, панування традиційного виду легітимації (монархія) в суспільстві, В. Липинський вважає засадничими пунктами стабільності будь-якої держави. Їх дотримання українськими політиками розв'язало б проблему нашої «бездержавності» [8].

Ієрархічність суспільного організму стверджує поділ суспільства на маси та аристократію (еліти). Цей принцип соціальної диференціації притаманний будь-якій спільноті (від «малих груп» до держави, незалежно від форми правління). Еліта має визначати ідеологічну стратегію держави, від її вмілого керування залежать «настрої» мас та, відповідно, стабільність суспільства [1].

В. Липинський, хоча так само не відводив масі активної історичної ролі, убачав у ній об'єкт націєтворення на ґрунті територіального патріотизму, тобто пробудження почуття солідарності та

єдності всіх постійних мешканців української землі незалежно від їхнього етнічного походження, класової належності, віросповідання, соціально-культурного рівня, національної свідомості тощо. Почуття любові до рідного краю – української землі – як до органічної цілості було, на його думку, необхідною та єдиною можливістю створення того найтіснішого у світі зв'язку людей, який називається нацією. В. Липинський уважав еліту явищем динамічним, таким, що постійно оновлюється за рахунок кращих представників інших класів [6].

В. Липинський також обґрунтовував поділ на активну меншість і пасивну більшість за психологічними особливостями людей. На його думку, українську елітарність потрібно сприймати, передусім, у морально-духовному сенсі, без фахової диференціації, а процес державотворення – справа еліти, але аж ніяк не маси. Він вважає, що еліта – це група найкращих у конкретний історичний період представників нації, під проводом яких вона живе, росте й розвивається. Ця ж група є творцем духовних цінностей, що належать усьому суспільству, і носієм національної ідеї. Вона підпорядковує власний народ національним завданням. Ураховуючи важливість цієї проблеми, він неодноразово звертається до неї, висвітлюючи способи розв'язання, досліджуючи роль різних класів і верств суспільства в її формуванні. Влада, за В. Липинським, – необхідний атрибут аристократії [1].

Висхідним пунктом, який зумовив елітистську спрямованість теорії В. Липинського та інших представників консервативного думання, була критика егалітаристських (демократичних) суспільних тенденцій, що набирали розмаху від середини ХІХ ст., і намагання проаналізувати причини швидкої їх популяризації [7].

У вченні про еліту Липинський продовжує макіавеллівську традицію європейської політичної думки, суттєвий внесок до якої зробили Парето, Моска й Міхельс, уважаючи, що невід'ємним атрибутом будь-якої соціальної системи є наявність вищої, привілейованої верстви суспільства. Найголовнішу функцію провідної верстви політолог бачить в організації національної держави [3].

Отже, створена й розвинута мислителем власна теорія організації національної еліти є досягненням суспільно-політичної думки та її актуальність значною мірою підтвердилась у наші дні.

В. Липинський був послідовним консерватором, який пов'язував розбудову Української держави з відродженням і модернізацією станового суспільства зразка держави часів Богдана Хмельницького. В уявленні вченого найкращою формою організації суспільства була б та, що ґрунтувалася на класократичних (органічних) засадах, коли правління здійснюється лицарською або військовою верствою, яка заробляє на життя матеріальним виробництвом і є прикладом для еліт інших соціальних груп, кожна з яких інтегрована в корпоративний монархічний державний порядок.

Щоправда, наприкінці свого життя В. Липинський дійшов висновку, що найкращою формою урядування в Україні може стати парламентарна монархія на зразок британської. Свої симпатії до англійської моделі вчений обґрунтовував наявністю в ній гармонійного та ритмічного балансу функцій між консерватизмом старої аристократії та поступовістю й революційністю нових соціальних груп [6].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, одне з центральних місць в обґрунтуванні концепції української державності вчений відводить хліборобсько-класократичній верстві, яка виступає основною рушійною силою політичного процесу [4]. В. Липинський аргументує необхідність установаження в Україні особливого політичного режиму влади – класократії, яка характеризується рівновагою між владою й свободою, між силами консерватизму та прогресу. Вона забезпечує стабільність соціуму за схемою традиційної ієрархізованої організації суспільства. Політичним устроєм, який відповідає пануванню класократичної еліти й служить ідеальною формою організації державної влади в Україні, має бути спадкова трудова монархія на чолі з гетьманом. Монарх, який обмежує владу еліти, і сам обмежений законом. Гетьман забезпечує національну ідентичність України, стоячи понад класами, партіями та особистими пристрастями. Отже, основоположні засади концепції української державності В. Липинського створюють підстави для конструктивної організації сучасного суспільно-політичного життя України, є спонукою до подальших наукових досліджень, спрямованих на виявлення найкращих шляхів і засобів її оптимізації.

Джерела та література

1. Атаманюк З. М. Національна еліта – категорія соціальної філософії / З. М. Атаманюк // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2002. – № 10 (спецвипуск). – С. 8–10.

2. Гордієнко М. Г. Концепція політичної еліти В. Липинського як фактор національно-державної ідентичності України / М. Г. Гордієнко // *Нова політика*. – 1998. – № 2. – С. 44–48.
3. Гордієнко М. Г. Сутність та основні засади концепції української державності В'ячеслава Липинського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / М. Г. Гордієнко ; Нац. аграрний ун-т. – К., 1999. – 18 с.
4. Липинський В. Листи до братів-хліборобів / В. Липинський. – Нью-Йорк : Булава, 1954. – 470 с.
5. Маркітантов В. Елітистська концепція В'ячеслава Липинського / В. Маркітантов // *Політична наука в Україні: стан і перспективи : матеріали Всеукр. наук. конф. (Львів, 10–11 трав. 2007 р.)* / уклад. М. Поліщук, Л. Скочиляс, Л. Угрин. – Львів : ЦПД, 2008. – С. 102–106.
6. Резнік В. В. Державницькі теорії Д. Донцова і В. Липинського: порівняльний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / В. В. Резнік ; Ін-т політ. і етнонаціональних дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – 18 с.
7. Тукаленко І. А. Консервативні мотиви в історіософії В. Липинського / І. А. Тукаленко // *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія : Філософія. Політологія*. – Вип. 27. – К., 1998. – С. 70–73.
8. Тукаленко І. А. Монархізм як засіб легітимації влади в теорії В. Липинського / І. А. Тукаленко // *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія*. – Вип. 28. – К. : Київ. ун-т, 1998. – С. 63–66.

Гудзенко-Александрук Елена. Вячеслав Липинский как идеолог создания Украинского государства. Творчество В. Липинского является примером поиска наиболее приемлемого для Украины общественно-политического уклада. Одно из центральных мест в обосновании концепции украинской государственности учёный отводит хлеборобско-классократическому слою, который выступает в качестве основной движущей силы политического процесса. Она обеспечивает стабильность социума по схеме традиционной иерархизованной организации общества. Политическим строем, который отвечает господству классократической элиты и служит идеальной формой организации государственной власти в Украине, должна быть наследственная трудовая монархия во главе с гетьманом. Таким образом, основополагающие принципы концепции украинской государственности В. Липинского создают основания для конструктивной организации современной общественно-политической жизни Украины.

Ключевые слова: концепция украинской государственности, теория элит, классократия, трудовая монархия.

Hudzenko-Alexandruk Olena. Vyacheslav Lipinsky as an Ideologist of Creation of the Ukrainian State. V. Lypynsky works are examples of searching the most acceptable socio-political system for Ukraine. The scientist devotes one of the central places in the justification of the Ukrainian statehood concept to the tiller-classocratic group which is the main driving force of the political process. It provides stability of the society by means of traditional hierarchical society organization. The political system that corresponds to the classocratic elite domination and serves the ideal form of Ukrainian government should be hereditary labor monarchy headed by Hetman. Thus, the fundamental principles of V. Lypynskiy's Ukrainian statehood conception provide the grounds for constructive organization of modern social and political life of Ukraine.

Key words: conception of the Ukrainian state system, theory of elites, classocratia, labour monarchy.

Стаття надійшла до редколегії
09.04.2013 р.

УДК 339.92 (477)

Марина Лугова

Міжрегіональна інтеграція як чинник активізації інвестиційної діяльності в регіоні

У статті досліджено вплив міжрегіональної інтеграції на підвищення інвестиційної діяльності регіону. Визначено поняття «міжрегіональна інтеграція», мету та цілі цього процесу. Окреслено особливості міжрегіональної інтеграції прикордонних регіонів України. Подано поняття «єврорегіон» та особливості функціонування цієї форми міжрегіональної інтеграції. Охарактеризовано основні сфери функціонування єврорегіонів відповідно до стратегії розвитку міжрегіональної інтеграції у формі єврорегіонів. Доведено взаємозв'язок між